

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תרומה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כא

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' ישראל ברוך ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' שלום דובער ע"ה בוטמן
נפטר בדמי ימיו, בן נ"ה שנה,
ש"ק פ' ויקרא, וא"ו אדר שני ה'תשע"ד
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ידידיו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

תרומה

א. דברי הרמב"ם על גניזת הארון

בתחילת פרק ד' של הלכות בית הבכירה, לאחר שכותב הרמב"ם על הדברים שהיו ב"קדש הקדשים", ש"אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונת..." , הוא ממשיך ואומר:

וּבַעַת שְׁבִנָּה שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת וַיֵּדַע שְׁשׁוּפוֹ
לִיְחָרֵב בְּנֵה בּוֹ מָקוֹם לִגְנוּזוֹ בּוֹ הָאֲרוֹן לְמִטָּה
בְּמַטְמוֹנוֹת עֲמוּקוֹת וְעַלְקָלוֹת, וַיֹּאשִׁיחֵהוּ הַמֶּלֶךְ
צוּה וּגְנוּזוֹ בְּמָקוֹם שְׁבִנָּה שְׁלֹמֹה, שְׁנֹאמַר¹: "וַיֹּאמֶר
לְלוֹיִם הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַה' תִּנּוּ
אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית אֲשֶׁר בְּנֵה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֵינִי לָכֶם מִשָּׂא בְּכַתֵּף עֲתָה עֲבַדוּ אֶת
ה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו' וּגְנוּזוֹ עִמּוֹ מִטָּה אַהֲרֹן... וְכָל אֱלוֹ
לֹא חֲזְרוּ בְּבֵית שָׁנִי. וַאֲף אֲוִרִים וְתוֹמִים שְׁהִיוּ
בְּבֵית שָׁנִי לֹא הָיוּ מְשִׁיבֵין בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ..."

יש להבין, כשאלת המפרשים: מהי המשמעות להלכה מכל הדברים הללו המסופרים בהרחבה רבה, ומהי החשיבות למעשה היכן וכיצד ועל ידי מי נגזר הארון. והלא דברי הרמב"ם בספרו חיד החזקה הם „להלכה אמורים .. ודברים שאין יוצא מזה דין מהדינים ולא מוסר והנהגה וידעיה הצריכה אין מדרכו ז"ל להטפל בהם בחיבור זה?"

יותר מכך: ענין זה, אודות גניזת הארון הוא „במחלוקת שנוי³“. ואם כך, מדוע מכריע הרמב"ם לפי דעה אחת⁴ כאשר אין חשיבות לכך, לכאורה, לגבי ההלכה?

ב. הדיוקים בלשון הרמב"ם

יש מפרשים², ש"צורך גדול יש לרבינו בדבר זה לפי שיטתו שתפס לו לקמן בפרק ו'

- (1) יומא נב, ב. ו.ש"ג.
- (1*) דה"ב לה, ג. וראה רד"ק שם, שהעתיק לשון דומה ללשון הרמב"ם בשם רד"ל.
- (2) חידושים וביאורים להרע"ף על אתר. וראה חת"ס לחולין ז, א ד"ה קדושה ראשונה.
- (3) יומא נג, ט"ז. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ו. ובכ"מ.
- (4) ראה לקמנו הערה 12.

מהלכות הללו⁵ .. שקדושת הבית לא בטלה ..
 ודסבר רבינו דהך מילתא (=שדבר זה) דקדושת
 הבית לא בטלה אולא כמאן דסבירא ליה
 (=מתאים לדעה האומרת) ארין במקומו נגנו ..
 ועל-כל-פנים לענין ביאת מקדש מסתברא
 דבהכי תליא דהא כתיב⁶ (ל)מבית לפרכת
 (ו)אל פני הכפורת...".

אך תירוץ זה טעון הסבר, כי בנוסף לכך שהרמב"ם עצמו מסביר שהסיבה⁷, לדעתו, לכך ש"קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא" היא "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה"⁸. ואין חשיבות למקום הארון, הרי בנוסף לכך אין מובן:

לפי תירוץ זה צריך היה הרמב"ם לומר בקצרה ובמפורש, ש"ארון במקומו נגנז". ואילו הרמב"ם –

(א) מתבטא באופן סתמי „בנה בו מקום
לגנוז בו הארון“, כאשר ניתן להבין שהמילה
„בו“ אמורה לגבי ה„בית“, הנזכר בדיוק לפני
כן, ולא ל„קדש הקדשים“. ויוצא, שהעיקר
חסר מן הספר – העובדה ש„ארון במקומו נגנוז“
אינה מודגשת בדברי הרמב"ם.

(ב) אין הוא מצטט לענין זה את הפסוק המובא בגמרא⁹ „ויהי שם עד היום הזה”¹⁰, המדגיש שהארון נמצא גם עתה¹¹ במקומו.

(ג) ועיקר: תירוץ זה אינו מבחיר מדוע מביא הרמב"ם בכל זאת את הדעה שיאשיחו גגנו את הארון, שאינה חשובה כלל לגבי

- (5) בסופו (ה'צ"ו).
 (6) אחרי טו, ב.
 (7) מפרש ברמב"ם (שם ה'ד') דקדושה זו נעשית (א ע"י מעשה הקידוש, "קידשתו שלמה", (ב) ביהוד עם זה ש, "קידש (שלמה) העזרה וירושלים" – ולא מפני שהארון הוא במקומו.
 (9) יומא שם. ברייתא דמלאכת המשכן שם.
 (10) מלכים א, ח.
 (11) שהרי זה גוגע בעיקר לדברי היעב"ץ, שלכן הנכנס לשם בזמן הזה חייב. עיי"ש.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המתולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעייין חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בענייני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בענייני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לבנות את בית המקדש.

ובנוגע אלינו הכוונה – לבנות את בית המקדש השלישי, בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם⁵ שהוא יבנה ע"י משיח צדקנו, "ובנה מקדש במקומו"⁶, וע"פ דברי הרמב"ם⁷ "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר", מובן שכך הוא גם בנוגע לבית השלישי, שכאו"א מישראל ישתתף בזה ע"י נדבותיו, אנשים ונשים, ויש לומר – גם טפ (כפי שהי' בנדבת המשכן).

לקוטי

תרומה

שיחות

ג. יש קשר מהותי בין הארון לבין האורים ותומים

כן יש להבין:

(א) מפשטות לשון הרמב"ם – "וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום" – מובן, ששלמה בנה "מקום" זה בבית המקדש על דעת עצמו, כי "ידע שסופו ליחרב". ותמוה: כל חלקי בית המקדש ופרטיו נבנו לפי ציווי ה' – "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל"¹⁵ – וכיצד ייתכן ששלמה יבנה ויוסיף "מקום" בבית המקדש על דעת עצמו?

(ב) סיום דברי הרמב"ם הנ"ל בענין האורים ותומים בבית שני אינו מובן. שהרי, לכאורה: אמנם, יש פרט משותף בין הענין המדובר לבין האורים ותומים בכך ש"לא חזרו בבית שני"¹⁶. אך כל ענין האורים ותומים אינו קשור להלכות בית הבחירה, אלא לבגדי כהונה, שמקומם ב"הלכות כלי המקדש והעובדים בו", ואכן הרמב"ם מציין זאת שם¹⁷. מדוע, אפוא, מביא הרמב"ם ענין זה, כאן בהלכות בית הבחירה? הכרחי לומר, שהקשר בין האורים ותומים לבין הארון אינו רק בכך ש"לא חזרו בבית שני", אלא הם קשורים לעצם ענין הארון, ולכן הם מוזכרים בהלכות בית הבחירה ביחד עם דיני הארון.

ד. הארון – חלק מבנין הבית, ולא רק כלי

כדי להבין זאת יש להקדים הסבר לגבי המקום, שבו כתובה הלכה זו ברמב"ם: בתחילת הלכות בית הבחירה אומר הרמב"ם¹⁸ "אלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קדש וקדש הקדשים .. אולם...", ולאחר מכן¹⁹ הוא אומר "ועושין במקדש כלים..."

(15) דה"א כח, יט – הובא בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ (בנוגע למס' מדות). וראה עירובין קד, א. סוכה נא, סע"ב.
(16) ראה יומא (כא, ב) שהא"ת והארון הם מה"חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני". ראה כס"מ כאן.
(17) פ"י ה"י.
(18) פ"א ה"ה.
(19) ה"ז ואילך.

הפרט אם הארון נגנז במקומו¹² או בלשכת העצים¹³.

(ד) יותר מכך: בשתי הנקודות הללו, מקום גניזת הארון ועל ידי מי נגנז, מאריך הרמב"ם בלשונו, ומפרט פרטים רבים:

(א) ששלמה המלך בנה את המקום לגניזת הארון.

(ב) שהמקום היה "למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות".

(ג) שאשיהו המלך צוה וגנזו, ולא גנזו באופן סתמי¹⁴.

(ד) אין הוא אומר "וגנזו שם", אלא "וגנזו במקום שבנה שלמה".

(ה) הרמב"ם אף מביא לכך ראיה מן הפסוק.

(ו) הוא מצטט מן הפסוק גם את המילים "ללוים המבינים בכל ישראל הקדושים לה' .. בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם וגו'", שאינן חשובים, לכאורה, לצורך ההוכחה ש"יאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה" –

מהי ההשלכה הנלמדת להלכה מכל הפרטים הללו?

(12) ובפרט דהא דיאשיהו גנזו אין מכריח לומר שלא גלה לבבל, כמ"ש בכמה מפרשים (גבורת ארי ליומא (מילואים) גג, ב ד"ה תנן. שער יוסף (להחיד"א) להוריות יב, א ד"ה צוה וגנזום) שי"ל דכו"ע מודו דארון נגנז בימי יאשיהו גם למ"ד דגלה לבבל (אלא שלמ"ד זה נתגלה למחריבים מקום גניזתו ונטלוהו).

ואף שמוזה שהרמב"ם מסיים כאן (לאחרי שכותב, "וגנזו") וכל אלו לא חזרו בבית שני" לא משמע כ"כ שס"ל שגלה לבבל (וראה מאירי יומא נב, ב שמ"ד שבמקומו נגנז גנזו יאשיהו), הרי סו"ס לא מודגש בלשון זה (דיאשיהו גנזו) עיקר המכוון בדבריו דבמקומו נגנז וגמצא שם עד היום. וראה חסדי דוד לתוספתא סוטה (פ"ג, ב) דמ"ד הארון במקומו נגנזו פליג אתנא קמא, דסבר שלא גנזו יאשיהו כלל אלא נגנז מעצמו.

(13) ולהיעב"ץ שם נוגע רק הא דבמקומו נגנז (אף שהביא זה רק בניגוד לדעה שגלה לבבל, ולא הביא הדיעה דנגנז בלשכת העצים), לפי שרק אז שייך האיטור דביאת מקדש מצד "מבית לפרוכת אל פני הכפורת".

(14) כביומא (נב, ב, גג, סע"ב). ברייתא הנ"ל שם [משא"כ בהוריות יב, רע"א (ועד"ז בתוספתא סוטה פ"ג, ב): יאשיהו מלך יהודה .. צוה וגנזום].

ומפרט את כלי המקדש ומקומם.

בפרקים הבאים – פרק ב' ופרק ג' – מפרט הרמב"ם את צורת הכלים ופרטיהם, ובפרק רביעי – את צורת הבית (הכתלים, ההיכל, השערים וכדומה).

ומתעוררת השאלה: הארון שייך לכלי המקדש, ומדוע נכתבה הלכה זו אודות גניזת הארון, בהרחבה בפרק רביעי הדן בצורת הבית? המסקנה הנלמדת מכך היא, שהימצאות הארון בקדש הקדשים היא, לדעת הרמב"ם, פרט בצורת הבית. הארון איננו רק כלי, הנמצא בקדש הקדשים, כשאר כלי המקדש הנמצאים בהיכל וכדומה, אלא הוא חלק של מבנה קדש הקדשים עצמו²⁰, כי הארון הופך את בית המקדש ל"בית לה"²¹, כנאמר²² "ונועדתי לך שם".

בכך מובן מדוע אין הרמב"ם מונה את הארון בין כלי המקדש שהוא מפרט בתחילת הלכות בית הבחירה²³: "ועושין במקדש כלים..." – כי הארון איננו כלי כשלעצמו, אלא חלק מקדש הקדשים²⁴.

אך לפי זה מתעוררת תמיהה גדולה: אם כך יוצא, שבבית שני, ששם לא היה הארון במקומו, הרי קדש הקדשים, שהארון הוא חלק ממנו, לא היה מושלם. כלומר, בבית שני חסר אחד מהדברים שהם, "עיקר בבנין הבית", ולא פרט בלבד!?

(20) משא"כ שאר הכלים, דאף שלדעת הרמב"ם גם הם נכללים בכלל מצות בנין ביהמ"ק, כמו"ש בסהמ"צ מ"ע כ' ושם שרש יב – הרי זה רק שהם בכלל המ"ע דועשו לי מקדש באופן שיה' בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות (רמב"ם ריש הל' בית הבחירה. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 120 ואילך), אבל סו"ס הם כלי המקדש (כנשנו שם ריש הלכה ו)²⁵, משא"כ הארון שהוא (היינו מציאותו בבית קדש) חלק, "בבנין הבית".

(21) ל' הרמב"ם ריש הל' ביהמ"ק.

(22) פרשתנו כה, כב. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 330 ובהערות שם.

(23) ועד"ז בסהמ"צ שם, כשמפרט הכלים שהם מכלל המ"ע דבנין המקדש.

(24) לכללות ענין זה – ראה גם לקו"ש ח"ד שם. ח"א ע' 118 הערה 24. וש"נ.

(* וראה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 281 ואילך.

וכדי להשיב לתמיהה זו, מרחיב הרמב"ם בענין גניזת הארון, ובכך מובן שגם בבית שני לא היה פגם, "בבנין הבית"²⁵.

ה. מקום הגניזה נבנה ונתקדש מלכתחילה

ההסבר לכך הוא:

כוונת הרמב"ם באמרו "ובעת שבנה שלמה את הבית... בנה בו מקום לגנוז בו הארון..." איננה להכריע לגבי מקום גניזת הארון, שהרי מה שהיה היה, אלא בכוונתו לחדש בכך דין לגבי בנין הבית.

גניזת הארון אינה רק, "בדיעבד" ומחוסר ברירה²⁶, אלא במבנה הבית נקבע מלכתחילה, שיהיו לארון, כביכול, שני מקומות בבית המקדש: א) מקום גלוי, על אבן השתיה בקדש הקדשים. ב) מקום לגנוז, "למטה" מקדש הקדשים, "במטמוניות עמוקות ועקלקלות" – גם מקום זה הוא מלכתחילה חלק של הבנין²⁷. כלומר: גניזת הארון אינה תוספת מחוץ לבית המקדש, שנעשתה, בשעת הצורך, כדי להחביא את הארון, אלא זוהי הלכה במבנה הבית: כשם שלצורך שלימות המקדש חייבים לבנות מקום בקדש הקדשים, שבו יעמוד הארון בגלוי, כך צריך להיות בבית המקדש, בקדש הקדשים²⁸, מקום לגניזת הארון, ובכך מבטיחים את נצחיות קדש הקדשים, כי הארון הוא חלק עיקרי בו.

וזהו משמעות דברי הרמב"ם, "ובעת שבנה שלמה... וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום...":

(25) ודרי לימוד צורת בית שני נוגע למ"ע לזרות של בנין ביהמ"ק (ראה פיהמ"ש להרמב"ם בהקדמתו בנוגע למס' מדות. תויר"ט בפתיחתו למס' מדות. לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 450 ואילך).

(26) להעיר מחסדי דוד לתוספת שם דלמ"ד ארון במקומו נגנו – "בשעה שבאו האויבים למקדש, מעצמו נגנו במקומו".

(27) ראה תוס' הרא"ש להוריות יב, א. צפע"נ עה"ת בהפטר פ' פקודי – שוהו מה שאמר שלמה (מלכים א, ח, כא) ואשים שם מקום לארון.

(28) ועפ"י הג"ל ס"ד – שתוכן פרק זה ברמב"ם הוא ע"ד צורת הבית, ובהלכה א' מפרש ע"ד קדש הקדשים (ושהארון הוא פרט וחלק ממנו) – מובן בפשטות שכוונת הרמב"ם ב"בנה בו מקום כו" היא לקדש"ק.

בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם⁵ אַז דאָס וועט אויפגעבויט ווערן דורך משיח צדקנו, "ובנה מקדש במקומו"⁶, וע"פ דברי הרמב"ם⁷ "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר", איז מובן אַז אַזוי איז דאָס אויך בנוגע צום בית שלישי, אז יעדער איד וועט זיך אין דעם משתתף זיין ע"י נדבותיו, אנשים נשים, ויש לומר – אויך טף (ווי ס'איז געווען בנדבת המשכן).

(משיחות לילות ד', ה', ו' ושבת קודש פ' תרומה תשנ"ב)

(5) הל' מלכים רפ"א ובסופו. וראה לקו"ש ח"א ע' 418 ואילך. וש"נ.

(6) ל' הרמב"ם שם ספ"א.

(7) הל' ביהמ"ק פ"א הי"ב.

בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – לאחר שסיימו הכל, וצריכה להיות רק קבלת פני משיח צדקנו בפועל – ודאי שהקב"ה מברך כאו"א מישראל בעשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, עד לאופן (כפי שהי' ב"ימי צאתך מארץ מצרים" כך גם עתה "אראנו נפלאות") – ש"אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו **תשעים** חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים"² . . .

בכדי . . . לנצל את העשירות ("זהב כסף ונחושת וגו'") כדי לעשות מביתו הפרטי משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוך כל א' וא'), כולל – גם ע"י נתינה לצדקה לבנות בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, "מקדש מעט"³.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – בניית בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים בפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כולל הפירוש "בתוך כל א' וא'" – הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁴, לכל לראש הפירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – שעל בנ"י מוטל החיוב

הוספה בשורת הגאולה

פז.

בדורנו זה – דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון גאולה – לאחרי וואָס מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין קבלת פני משיח צדקנו בפועל – איז זיכער אַז דער אויבערשטער בענטשט יעדער איד מיט עשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, ביז באופן (ווי ס'איז געווען „כימי צאתך מארץ מצרים“ אזוי איז אויך איצטער „אראנו נפלאות“) – אַז „אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים“...¹

בכדי . . . צו אויסנוצן די עשירות („זהב וכסף ונחושת וגו'“) אויף מאַכן פון דער אייגענער שטוב אַ משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוכם בתוך כל א' וא'), כולל – אויך דורך געבן צדקה אויף אויפבויען אַ בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, „מקדש מעט“³.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – אויפבויען דעם בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים אין דעם פסוק „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“, כולל דעם פירוש „בתוך כל א' וא'“ – איז דאָך אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁴, לכל לראש איז דער פירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – אַז אידן האָבן דעם חיוב צו אויפבויען דעם בית המקדש.

ובנוגע אלינו מיינט עס – צו אויפבויען דעם בית המקדש השלישי,

(1) מיכה ז, טו.

(2) בכורות ה, ב. וכו' בתנחומא בשלח כה. הובא בפרש"י בא יג, יג (וראה לקו"ש חט"ו ע' 253 הערה 20*).

(3) יחזקאל יא, טו. מגילה כט, א.

(4) שבת סג, א. וש"נ.

לקוטי

שלמה לא בנה את המקום על דעת עצמו ח', אלא, שבעת בניית הבית היה עליו לדעת שייחבר, והוא נצטווה, ובנה את מקום הגניזה: הארון צריך להימצא בקדש הקדשים. ואילו היה שלמה חופר מקום למטה בהתאם לציווי, בלי לדעת את מטרתו, היה יוצא, שבשעת הבניה²⁹ לא היה המקום מתקדש כמקום לקדושת הארון³⁰ בקדש הקדשים.

לכן מדגיש הרמב"ם, ש„שלמה... ידע שסופו ליחבר (ולפיכך) בנה בו מקום לגנוז בו הארון“ – הוא מלכתחילה בנה מקום גניזה עבור הארון, וכפי שמדגיש הרמב"ם היה זה מקום המתאים לגניזה – „למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות“. ובמילא מובן שהוא קידש זאת³¹ כמקום לארון, כחלק מקדש הקדשים³².

ו. הגניזה – המשך עבודת בית המקדש

לפי זה ניתן להבין מדוע ממשיך הרמב"ם ומוסיף, ש„יאשיהו המלך צוה וגנוזו במקום שבנה שלמה“:

כדי להוכיח באופן ברור יותר שגניזת הארון במקום זה אינה „בדיעבד“, אלא מקום זה נקבע מלכתחילה כמקום גניזת הארון, כחלק מקדש הקדשים –

מבאר הרמב"ם, שלא גנוז את הארון רק מתוך הכרח, בעת החורבן²⁶, אלא גם כאשר בית המקדש לא היה בסכנה כלל, כפי שידועה עוצמת ישראל בתקופת יאשיהו – ואף יותר מכך, הכנסת הארון למקום גניזתו היתה דומה

(29) דבענין קידוש בשעת בנין – ראה שבועות טו, ב. (30) ראה מנחות כו, סע"ב – דמקום הארון יש לו קדושת ארון, „מקום המקדש לקדוש“.

(31) כי אף שדוד קידש עד התהום (ובחים כד, א), הרי גם שלמה קידש (הוסיף בקידוש) כל הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ו (ובפרט ע"י הקרבנות שלו וכו'). ואכ"מ.

(32) עפ"י יש לבאר מה שכייל הרמב"ם בהלכה זה ע"ד צנצנת המן ומטה אהרן – הן בתחלת ההלכה, ולפני צנצנת המן ומטה אהרן, והן בסופה, ונגנו עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו כו" – כי מזה מוכח עוד יותר שגם במקום שנגנו הארון הוי מקום ארון, שלכן בענינים אלה שדינם הוא להיות במקום הארון, נגנו עמו (וראה גבורת ארי יומא נב, ב. וש"נ).

תרימה

שיחות

להכנסת הארון לקדש הקדשים על ידי שלמה: (א) יאשיהו המלך הוא אשר „צוה“ לגנוז, בדומה להכנסת הארון לקדש הקדשים על ידי שלמה המלך³³, (ב) ההכנסה התבצעה על ידי „הלויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה“³⁴, בדומה לתקופת שלמה, שבה „ויביאו³⁴ הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו“³⁵.

ולכן מדייק הפסוק בלשוננו, ואומר „ותנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה...“ – אין זו פעולה של טילוג ולקחת הארון ממקומו, אלא להפוך, זוהי נתינת הארון בבית³⁶. ולפיכך מביא הרמב"ם גם את סיום הפסוק „אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם...“ אמנם, הארון הוא במצב של גניזה עתה, ו„אין לכם (אפשרות של) משא בכתף“, אך העבודה של בית המקדש אינה פגומה, אלא „עבדו את ה' אלקיכם...“ בבית המקדש, כי אין זה פגם בבנין הבית.

ז. האורים ותומים כמו הארון, היו בבית שני בשלימות, אך לא בגלוי

לפי כל האמור לעיל ניתן גם להבין מדוע כל כך מרחיב הרמב"ם בסיום הלכה זו אודות האורים ותומים בתקופת בית שני:

הרמב"ם מביא דוגמא לדבריו בתחילת ההלכה אודות הארון – שגם בבית שני היה הארון בשלימותו, במקומו, אם כי היה שינוי בולט בגלוי, שלא ראו אותו בבית המקדש, ואומר הרמב"ם, שכן מוצאים גם לגבי

(33) עפ"י תומתק הדגשת הרמב"ם, „יאשיהו המלך“, וכן בלשון הפסוק שהביא „שלמה בן דוד מלך ישראל“, כי הקידוש וכו' קשור עם המלך – ראה רמב"ם שם פ"ו ה"א.

(34) מלכים א ה, ו.

(35) כדמוכח מסיום הפסוק שהביא כאן „אין לכם משא בכתף“, שלדעת הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע לד) שהיא מצות הכהנים, שישאו הארון בכתף. וגם לדעת הרמב"ן שם (שורש ג) שהיא מצות הלויים, בנדו"ד מוכרח שהכוונה כאן הוא לכהנים כיון שהוצרכו ליכנס לקדש"ק, וכמו שפירש הרמב"ן שם בהפסוק דמלכים הנ"ל, „ויביאו הכהנים גו'“.

(36) להעיר מרש"י יומא נב, ב ד"ה תנו. תוס' הרא"ש להוריות שם.

האורים ותומים בבית שני: האורים ותומים היו בשלימותם, לדעת הרמב"ם, גם בבית שני³⁷. אם כי בגלוי חל בהם שינוי גדול, "לא היו משיבין..." – לא שמעו אותם, חסר היה הגילוי שלהם כאורים ותומים, אשר היה בבית ראשון. אך הם היו בשלימותם, ולכן, כפי שמסיים הרמב"ם, הם השלימו את מנין הבגדים של הכהן הגדול.

ח. בית ראשון הוא נצחי

מכל האמור לעיל נלמד חידוש והפלאה לא רק לגבי שלימות הקדושה של בית שני – שגם אז היה קדש הקדשים בשלימותו והארון היה במקומו – אלא נובעת מכך מעלה מיוחדת גם לגבי קדושת בית ראשון:

למרות שבחיצוניות לא היה בית ראשון בנין נצחי, והוא נחרב, בכל זאת בפנימיותו ובמהותו יש בו "נצחיות" – יש בבית ראשון מקום גניזה שבו לא פגע החורבן, והארון נשאר במקומו, "עד היום הזה".

הנאמר, "קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא" אמור מצד קדושת המקום, "מפני השכינה", אך כאן מחדש הרמב"ם ענין עמוק יותר, שגם בבנין עצמו יש משהו, חלק, שהוא, "לשעתו ולעתיד לבא" – קדש הקדשים נבנה מלכתחילה לשעתו ולעתיד לבא, ויש בו גם מקום גניזה.

ט. המקדש נבנה מחדש על ידי העיקר שבו

לפי האמור לעיל יובן בית ראשון עומק הקשר שבין שלושת בתי המקדש:

אין אלו שלושה בתי מקדש נפרדים שיש ביניהם קשר, אלא³⁸ זהו, בעיקר, בית אחד³⁹:

(37) כמ"ש המפרשים (באר שבע סוטה מה, א. ועוד) שלדעת הרמב"ם (הל' ביהב"ח כאן, הל' כלי המקדש פ"י ה"י) אבני החושן הם האורים ותומים (ולא שם המפורש שה' חסר בבית שני). וראה לקו"ש ח"א ע' 136 הערה 16. וש"נ. (38) ובפרט לדעת הרמב"ן (ריש פרשתנו): עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון. (39) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 166 ואילך. ע' 290 ואילך.

בית המקדש השני וכן השלישי אינם בית חדש, אלא הבית הראשון נבנה מחדש.

כבר בבית הראשון נקבע חלק שהוא לשעתו ולעתיד לבא – נצחי, לבית השני והשלישי.

ויש לומר, שדומה לכך תחית המתים⁴⁰: לא יבראו אז גופים חדשים לגמרי, אלא הגופים יחודשו מ, "עצם הלוז"⁴¹ – עצם של הגוף מלפני כן, שבו לא חלה פגיעה – "חורבן".

וזהו המשמעות של "נבנה בו מקום לגנוז בו הארון" – מקום הארון הוא ה, "עצם" – העיקר, כדלעיל – של בית המקדש, ובו לא חל חורבן ופגם⁴², וממנו נבנה המקדש השני והשלישי.

י. החורבן מתאפשר עקב קביעתו בבניה עצמה

הלכה זו ברמב"ם מביעה גם ענינים נפלאים בנושא החורבן והגלות בכלל:

בבית המקדש כשלעצמו לא ייתכן חורבן – הגויים בכחות עצמם אינם יכולים לשלוט ח"ו בבית המקדש, הבית לה'.

האפשרות לחורבן הבית בפועל נבעה מכך שבשעת בנייתו של בית המקדש עצמו, ניתנה האפשרות לחורבנו.

כשם שלגבי יהודי בכלל, הרי הגוי כשלעצמו אין בכוחו לשלוט על יהודי, אלא אם כן היהודי מאפשר זאת על ידי מעשיו ופעולותיו,

ויותר מכך: לא זו בלבד שגוי אינו יכול לשלוט על יהודי, אלא אף, להבדיל וכו' בית-דין ופמליא של מעלה אינם יכולים לשלוט על יהודי, ו, פסק דין שניתן ליהודי דורש, "הסכמה" של היהודי⁴³.

ועל כך אומר הרמב"ם, שהאפשרות לחורבן הבית נוצרה כאשר שלמה, בעת בנייתו, ידע שסופו ליחרב, ולא זו בלבד, אלא אף, "הכניס"

אפשרות לחורבן בתוך הבנין עצמו – "נבנה בו מקום לגנוז בו הארון".

יא. החורבן לצורך עליה

אך מעצם העובדה שבעת בניית בית המקדש, עם כל השמחה וההתלהבות הכרוכה בכך, זכר שלמה המלך דוקא את חורבן הבית, ואף פעל בהתאם לכך, מובן, שגם החורבן קשור ואכן מביא למטרת בנין הבית. ההסבר לכך הוא:

חורבן הבית לא היה לצורך החורבן עצמו ח"ו, אלא כדי שעל ידי כך תהיה התעלות גבוהה יותר – ירידה צורך עליה – עד לבנין הבית השלישי שיהיה בית נצחי, ואז תהיה שלימות בבנין בית המקדש, כי זה יהיה, בניגוד דקדושה בריך הוא⁴⁴ – "מקדש א-ד-נ-י כונוני ידך"⁴⁵.

וזהו ההסבר לדברי הרמב"ם, "בעת שבנה שלמה את הבית וידע (ממילא) שסופו ליחרב" – כיון שזוהו, "בניגוד דבר נש"ו⁴⁶ – ולכן, "נבנה בו מקום לגנוז בו...", הוא קבע בבנין מלכתחילה את האפשרות לחורבן כדי שניתן יהיה להגיע לאחר מכן, באמצעות ההדרדרות של החורבן, להתעלות גבוהה יותר של בית שלישי.

והענין ש, "סופו ליחרב" דוקא לשם ההתעלות שלאחר מכן, מודגש בעצם מעשהו של שלמה – "נבנה בו מקום לגנוז בו את הארון", אשר כולל את שני הצדדים:

מצד אחד מצביע המעשה על כך שהבית הוא בעל אפשרות של "סופו ליחרב", אך מצד שני מטרתה של בניית מקום הגניזה היא להבטיח את נצחיות הארון ובית המקדש: ע"י כך הובטח שגם בבית שני לא יפגם, "בנין הבית", ויותר

(44) ח"א רכא, א. ועד"ו שם ח"א כה, א.

(45) בשלח טו, יו.

(46) כמ"ש בוח"ג שם, ושלמה הוה ידע דבנין דהאי עובדא

דבר נש לא יתקיים".

מכך – כך הובטח שארון עצמו שלם וממנו יבנה מחדש הבית השלישי, כדלעיל.

יב. לדרגה של "במטמוניות עמוקות" מגיעים דוקא על ידי "עקלקלות"

לפי זה ניתן לבאר, בפנימיות הענינים, את שלושת הביטויים שמשמש בהם הרמב"ם בקשר למקום שבו נגנוז הארון – "במטמוניות עמוקות ועקלקלות":

בכך רומז הרמב"ם למעלה שנקבעה בתוך המקדש על ידי ש, "נבנה בו מקום לגנוז בו הארון": למרות שבחיצוניות נראה שמעשה זה קשור לחורבן, "סופו ליחרב", הרי דוקא על ידי הירידה ניתן להגיע, באמצעות תיקון ותשובה, לעליה: על ידי כך מתגלה הדרגה של "מטמוניות עמוקות" – הדרגות הנעלות ביותר באלקות שכשלעצמן הן "מטמוניות עמוקות", בלשון רבים, "עמוק עמוק מי ימצאנו"⁴⁷, ועל ידי עבודה רגילה, באופן ישר, אי אפשר לגלות, רק באמצעות עבודת התשובה, הנעשית כאשר האדם אינו מתנהג באופן שהאלקים עשה את האדם ישר⁴⁸, אלא בדרך של "עקלקלות" – נוצרות אז "עקלקלות" באופן החיובי, גילוי ה, "מטמוניות עמוקות" שאינן מתגלות בדרך של אור ישר, אלא בדרך של אור חור – "עקלקלות".

וזה יהיה בגלוי בבית המקדש השלישי, הבנין הנצחי, שייבנה ויתגלה במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ דברים תשמ"א)

(47) קהלת ז, כד. ובפרש"י שם: אין לו רשות להרהר בהן מה למעלה כ' ומה לאחור – וראה חגיגה רפ"ב, תקנ"ז ת"ע (קכו, סע"א) חז"ב ובשל"ה (ו, ב, ח, א) קצוץ של יו"ד. וראה לקו"ת ר"פ מסעי ואכ"מ. (48) קהלת שם, כט.